

Čtyři krizové situace očima dítěte

Průvodce pro pracovníky OSPOD

Kolektiv autorů

Praha, 2016

Projekt „Hrajeme si s příběhy – nová metoda pro zapojení dítěte do rozhodovacích procesů“ je financován z malého grantového schématu programu CZ04 – Ohrožené děti a mládež v rámci EHP fondů 2009–2014.

Publikaci zpracovaly týmy HoSt Home-Start ČR a NNF, o. p. s. – CEKAS v projektu.

Úvodem

Průvodce je podpůrným a doplňujícím materiálem pro příručku, která se zabývá čtyřmi náročnými situacemi v životě dítěte. Průvodce pracovníka provází, vysvětluje a dokresluje tato témata a náročné situace z pohledu sociálně-terapeutického. Např. jaké situace může pracovník očekávat od rodiny, proč se tak děje, proč někteří rodiče a děti nespolupracují, proč lžou, co spolupráci s rodinou brzdí a co jí naopak pomáhá apod. Průvodce se věnuje především emocím dětí. Jsou zde připojeny i návody, jak navázat rozhovor s dítětem.

1. Psychické nemoci

Psychicky nemocný člověk

- Psychicky nemocný člověk může být zlý, agresivní, podezřivý, trápit své okolí. Jeho chování se může rychle měnit. I odborníka mohou zmást okamžiky jeho naprosto „normálního chování“.
- Psychická nemoc nemusí být vidět, zároveň ne každý, kdo se zvláště chová, je psychicky nemocný.
- Deprese ovlivňuje nemocného na celém těle i duši. Způsobuje změny v myšlení, chování i tělesném fungování.
- Porucha osobnosti je součástí osobnosti člověka. Nelze rozlišit, kde „začíná nemoc a končí osobnost“.

Lidé s některými psychickými nemocemi se dají velmi dobře stabilizovat díky lékům, terapii. Na některé nemoci jsou všechny léčebné postupy víceméně krátké.

Dítě s psychicky nemocným rodičem

- Život s člověkem, který má psychické problémy, je náročný a každému ovlivní život. Má svá specifika a zvláštnosti. Nemocný člověk se může chovat nelogicky, mít „různé tváře“, které se mohou rychle měnit. To člověka, který s ním žije, znejistuje. Je náročné, aby se lidé na sebe navzájem dokázali naladit. Je náročné, někdy i nemožné, vysvětlit si vzájemně věci, porozumět si.
- Psychicky nemocný rodič je zpravidla rodičem nestabilním. Dítě je často vychováváno bez pravidel a v nejistotě, protože rodič prudce mění své postoje. Takové dítě prožívá permanentní strach ze změn. Neexistuje jistota v chování rodiče, ani v jeho reakcích na chování dítěte.
- Stává se, že rodič vlivem nemoci neplní slíbené věci.

Rodiny a psychické nemoci

Psychické nemoci se mohou v rodinách kumulovat. Vyskytuje se zde rodová zátěž, která se projevuje různými psychickými nemocemi u různých členů rodiny.

Můžeme si všimnout např. určitých zvláštností:

- Rodič s depresí se kvůli zhoršenému soustředění a zpomaleným reakcím může projevat jako rodič, který dítě zanedbává.
- Dítě vyrůstající s psychicky nemocným rodičem v emočně nestabilním prostředí má zvýšené riziko rozvoje např. hraniční poruchy osobnosti.
- Schizofrenní rodiče žijí ve zkresleném světě, do kterého uvádějí i své děti. Pro ty je nanejvýš důležitý kontakt se „zdravým světem“.
- Zvláštní kapitolou mohou být „závislé vztahy“ v rodině. Můžeme se setkat s dítětem, které např. vychovává matka a babička, které „nedokáží žít spolu, ani bez sebe“.

Jak pomoci

- Povídání si s dětmi. Pro děti je důležitý pocit, že na problémy nejsou samy. Že mohou v bezpečí o všem mluvit. O věcech normálních i o věcech méně běžných.
- Kontakt s lidmi, s „normálním prostředím“. Děti neznají jiné alternativy než svůj „svět“ a nejsou schopny nadhledu. Neumí vyhodnotit, co je ještě normální v rámci širší normy a co je již mimo normu. Domov s člověkem s psychickými problémy je „světem za zrcadlem“.
- Pro děti je důležité, aby věděly, že za psychickou nemoc nemohou ani ony ani jejich rodiče. Zvláštním případem mohou být psychické nemoci, které se „rozjely“ kvůli braní návykových látek, avšak i v tomto případě je to zpravidla spojeno s genetickou dispozicí.

Odborná pomoc

- Pokud je potřeba, pomůže obrátit se na odbornou pomoc kvůli informacím, popř. kvůli terapii.

2. Závislosti

Při rozhovoru s dítětem o závislosti je dobré směřovat rozhovor tak, aby:

- se dítě mohlo na rodiče zlobit (ubližují druhým a nemohou přestat),
- nepřebíralo za rodiče pocit zodpovědnosti nebo si od tohoto pocitu mohlo vydechnout (není to moje vina),
- mělo naději na řešení situace (možnosti léčby závislostí).

Děti z rodiny se závislým rodičem

- Často cítí velký stud za své rodiče.
- Žijí v neustálém napětí a s tím souvisí jejich křehkost, mnohdy dovedně maskovaná. Je důležité být jako sociální pracovník připraven na to, že dítě nechce o svých pocitech studu z pochopitelných důvodů mluvit, přesto se snažit toto téma citlivě otevírat.
- Vedle studu je to strach o své rodiče a sourozence, který děti provází. Přes vše, co se v rodině děje, je největší touhou dětí, aby se jejich rodinné prostředí spravilo.

Děti závislých rodičů na situaci reagují

- „Zlobením“, výchovnými problémy, nerespektováním pravidel apod.
- „Vzorňasové“ – přehnaně zodpovědné děti, vzorné, odvádí pozornost od závislého rodiče. I tyto „vzorné“ děti, které neprovokují k reakcím, potřebují pomoc. Žádné dítě nezvládne dlouhodobě samo takovou situaci.

Jak pomoci

- Při rozhovoru s dítětem můžeme vymezovat oblasti zodpovědnosti rodiče a dítěte, dávat důraz na zodpovědnost rodiče za řešení jeho závislosti.
Příklad: nemohu řešit závislost svého rodiče – to je jeho práce, ale mám právo nebýt v této těžké situaci sám, mám právo na podporu a pomoc, jakou si vyberu.
- V rámci pomoci dítěti zprostředkovat tyto informace v místech, kde se dítě pohybuje (škola, družina, kroužky apod.) tak, aby nebylo dítě sekundárně poškozováno (důvěryhodní dospělí – např. ti, které si dítě samo vybere).
- Zohledňovat dětskou perspektivu při řešení situace – co je nejlepší pro dítě z hlediska dospělého (sociálního pracovníka, rodiče, učitele), nemusí být takto aktuálně vnímáno a prožíváno dítětem.
Příklad: sociální pracovnice navrhne měsíční ozdravný pobyt v dobré víře, že dítě unikne ze zátěžového rodinného prostředí a pookřeje. Dítě celý měsíc stráví v úzkostech, provází ho permanentní strach o to, co se děje doma s mámou bez něj, somatizuje úzkosti apod.

Děti z rodin se závislými rodiči jsou nechráněné a vystavené riziku kriminálních deliktů v daleko větší míře, než je tomu u jejich vrstevníků žijících v nezávislém rodinném prostředí.

3. Rozvod, rozchod, rodič ve vězení, úmrtí jednoho z rodičů

Již před odchodem jednoho z rodičů z domácnosti dítě pociťuje změnu atmosféry v rodině. I když s ním rodiče o situaci doma nemluví, dítě vycítí nepohodu a rozkol mezi rodiči.

- Když nastane situace, kdy jeden z rodičů z domácnosti odešel, může být dítě zmatené a prožívat střídavě různé pocity.
- Rodiče bývají po rozchodu s partnerem emočně labilní a bývá pro ně náročné vytvořit pro dítě stabilní zázemí.
- Dítě musí po rozchodu rodičů trávit mnohem více času samo, ať už při učení nebo hraní.
- Často se stává, že jsou na dítě delegovány činnosti, které dříve zastávali rodiče, pokud byli na vedení domácnosti oba dva.
- Na staršího sourozence často bývá delegována péče o mladšího sourozence (vodění a vyzvedávání ze školky či školy, pomoc s vypracováním domácího úkolu apod.).
- Dítě často srovnává svou situaci se situací dětí ve svém okolí.
- Dítě hledá viníka nastalé situace, má sklony k černobílému vidění, často obviňuje samo sebe.
- Časté hádky rodičů po rozchodu dítě opakovaně zraňují.
- Rodiče často dítě znejišťují svými nejednotnými a někdy i protichůdnými výchovnými postupy.
- Časté cestování mezi domácnostmi obou rodičů přináší pro dítě psychickou zátěž.
- Dítě znejistěné rozpadem rodiny hledá oporu a pochopení u dalších osob nebo se naopak uzavírá do sebe, a tím se chrání před dalším možným zklamáním ve vztahu („už raději nebudu nikomu věřit“).
- Často je dítě postojí svých rodičů nuceno se rozhodnout, kterého z rodičů má radši, resp. kterého bude mít rádo a kterého bude nesnášet.
- Ve „světě“ mámy se dítě může chovat jinak než ve „světě“ táty.
- Chování dítěte rozvedených rodičů často přestává být spontánní, dítě bojuje o lásku každého z nich.
- Po rozpadu rodiny se u dítěte mohou objevit psychosomatické choroby.
- V krajní situaci, kdy se dítě cítí být osamělé, nepochopené, dlouhodobě nejisté, může se uchýlovat k agresivnímu chování vůči lidem z okolí nebo vůči sobě, které je nutné chápat jako volání o pomoc.
- Dítě rozvedených rodičů se často setkává s protichůdnými informacemi.
- Rozchodem rodičů a odstěhováním jednoho z nich dítě ztrácí bezpečí, stabilitu domácího prostředí, ale velmi často také část rodiny a část kamarádů.
- V mnoha případech znamená rozchod rodičů pro dítě snížení životní úrovně (zhoršení finanční situace).
- Dítě po rozchodu svých rodičů často nemůže volně sdělovat jednomu z rodičů zážitky z pobytu u druhého rodiče.

4. Odebírání dítěte z rodiny

V situaci, kdy dojde k nutnosti odebrání dítěte z rodiny, jsou všichni zúčastnění vystaveni působení silných emocí a stojí před výzvou, jak je zvládnout co nejlépe. V takto traumatizující situaci je potřeba počítat s tím, že silné emoce k této situaci patří a že tedy i projevy chování všech zúčastněných mohou být neadekvátní, vyhrcoené a nečekané.

Všichni, kdo se této traumatizující situace účastní (rodiče, děti, pracovníci), si zaslouží péči ve všech jejích fázích (před, během i po odebrání dítěte).

Co může prožívat dítě během odebírání z rodiny:

Tato situace je opravdu velké trápení, vše je vzhůru nohama, všude je zmatek. Každé dítě bude v této chvíli zažívat velkou úzkost. Se vzniklou situací je těžké se smířit. Je potřeba dostatek času, pochopení okolí, doprovázení, aby dítě mohlo bezpečně projít všemi přirozenými fázemi (šok, popírání, hněv, sebeobviňování až k případnému přizpůsobení se situaci).

- Dítě v sobě může mít spoustu otázek: *„Jaké změny mě čekají? Co se mnou bude? Co bude s mojí rodinou? Kam budu chodit do školy? Co bude s mými kamarády? Uvidím ještě svoje rodiče, sourozence? Co si můžu vzít s sebou?“*
- Může si myslet, že všichni zúčastnění chtějí ublížit jemu nebo jeho rodině.
- Může se bát, že teď už zůstane úplně samo a že to bude ještě horší – neví, co to je děcák nebo pasták.
- Může se bát o své rodiče: *„Co bude s mámou? Kdo jí pomůže? Nebudou jí teď ubližovat, když nebudeme spolu? Neublíží si sama? Ví někdo, jak je na tom špatně? Můžu to někomu říct?“*
- Může mít pocit, že by v té situaci mělo nějak rodičům pomoci – třeba tím, že nebude říkat pravdu. Že bude zatajovat, jak mu bylo

doma ubližováno. Že si nebude chtít zvyknout v dětském domově. Že bude mít problém sblížit se s jinými pečujícími osobami.

- Může být v odporu nebo agresi.
- Může si myslet, že situaci zavinilo, mohlo doma slyšet:
  - že se to stalo kvůli tomu, že málo pomáhalo,
  - nebo moc zlobilo nebo proto,
  - že dělalo ve škole problémy,
  - špatně se učilo,
  - chodilo za školu,
  - kouřilo, bralo drogy, hrálo na automatech.

Co by mohlo dítě slyšet od sociální pracovnice, co by mu mohlo pomoci

Většinou pomůže poskytnout dítěti co nejvíc konkrétních informací (kdo konkrétně se o dítě bude nyní starat, co se tam smí, co ne, jak vypadají pokoje, s kým bude na pokojí, kam bude chodit do školy atd.). Sociální pracovník se snaží odpovědět na všechny otázky dítěte, pokud neví, tak to řekne, nikdy nelže a neslibuje nesplnitelné. Sociální pracovník může říct „nevím“ a nemusí se za to stydět.

- Rodiče něco důležitého nezvládli. Pokud se však problémy vyřeší, rodina by mohla být zase pohromadě. Konkrétně říct, co se musí v rodině změnit a jak se to pozná, že je to už lepší.
- Stává se, že rodiče selžou, a pak dělají i zlé věci. Občas se dospělí nedokážou dobře postarat o své děti, i když je mají rádi.
- Dítě nemůže za to, když někdo někomu ubližuje.
- Pro dítě je velké trápení, když se doma dějí špatné věci, často mnohem větší než pro dospělého a hodně mu to ubližuje i v situaci, kdy na to jenom kouká.
- Žádné dítě si nezaslouží rodiče, kteří mu ubližují, uráží ho, nadávají mu nebo ho bijí, nedávají mu najíst, nikdy se nepřitulí a nezajímají se o něj.
- Sociální pracovnice podpoří rodiče, aby tě navštěvovali nebo ti telefonovali.

- Za to, co se teď děje, nemůžeš a není to tvoje vina.
- Teď tomu možná nerozumíš, ale jsou situace, ve kterých je pro dítě nebezpečné nebo dokonce škodlivé dál v rodině setrávat.
- Rodiče můžeš a nemusíš mít dál rád.
- Máš právo se na rodiče zlobit.
- Nikdo v současné chvíli přesně neví, jak to všechno s vaší rodinou dopadne. Jsou ale lidé, kteří mohou rodičům s řešením jejich problémů pomoci tak, aby rodina mohla být zase pohromadě, pokud to půjde.

Co může prožívat sociální pracovník přítomný u odebírání dítěte

- Strach: z agresivity zúčastněných, ze smutku, pláče, zoufalství rodičů a dětí, ze zmatku, který nastane.
- Může se bát, jestli se akt odebírání podaří co nejšeterněji vůči dítěti.
- Může znejistit vlivem silných emocí a ptát se sám sebe, jestli rozhodnutí odebrat dítě bylo opravdu správné a nezbytné.
- Může se bát svých emocí – jestli tu situaci ustojí, jestli se nerozklepe.
- Může prožívat úlevu: *„Už to bude za mnou, konečně se nebudu muset koukat na to, jak tomu dítěti ubližují vlastní rodiče“.*
- Může cítit pochybnosti: *„Udělal jsem opravdu všechno, aby k této situaci nedošlo?“.*
- Může cítit bezmoc: *„Cokoliv udělám, nebude to ideální. Mám pocit, že ubližuju, i když rozum mi říká, že ne“.*
- Někteří sociální pracovníci nebudou v tu chvíli cítit nic.

Proč se tak sociální pracovník může cítit

- Protože se cítí zodpovědný za osud cizí rodiny a cizího dítěte, místo aby se cítil zodpovědný za rozhodnutí.
- Protože je mu jasné, že dnešní den definitivně ovlivní budoucnost tohoto dítěte.
- Protože se zlobí na rodiče, i když ví, že ne vždy za to plně můžou.
- Protože i když se tomu bránil, vybuodoval si k této rodině nebo k tomuto dítěti vztah a je to teď pro něj velice těžké.

- Protože tato situace vyvolává agresivitu a negativní emoce.
- Protože je taky rodič. Dokáže si představit, co cítí matka, když jí odebírají dítě. Soucítí s dítětem, o které se rodiče špatně starají a které od nich musí pryč.
- Protože aniž by chtěl, stal se součástí trápení rodiny a hlavně dítěte.
- Protože může pomáhat jen do té míry, jakou jsou schopni a ochotni rodiče přijmout.

Co by mohlo pomoci sociálním pracovníkům

Během takto vyhrocené situace obvykle není moc času k nějaké práci s emocemi. Většina z nás se prostě snaží to nějak zvládnout a chovat se tak, jak mu intuice napovídá. Každému totiž pomáhá něco trochu jiného a každý má jiné strategie, jak zvládat těžké situace. To, co se dá částečně ošetřit, je „před“ a „po“.

- Nebýt na to nikdy sám – s někým si o tom promluvit.
- Připomenout si, co všechno jsem udělal, aby k této situaci nedošlo.
- Využití intervize a supervize.
- Uvolnit přirozené lidské emoce – vyplakat se, zanádat si.

„Před“ může být důležité:

- Důkladná příprava – odpovědět si na otázky typu:
  - Co mě tam může potkat.
  - Jak si s tím poradit – možné scénáře.
  - Co a koho budu mít k pomoci.
  - Jak budou rozdělené úkoly.
  - Za co budu zodpovědný já.
  - Za co zodpovědný nejsem a nebudu.
- Někomu pomáhá, když si nejhorší variantu zkusí představit, někomu naopak, když si bude říkat, že nic hrozného se určitě nestane.
- Promluvit si s kolegou nebo nadřízeným.
- Možnost říct nahlas svoje obavy a nejistoty.
- Udělat si plán, případně si i napsat postup, obsah rozhovoru.
- Vyspat se, najíst se.

„Po“ může být důležité:

- Vypovídat se.
- Odpočinout si.
- Rekonstruovat průběh a vyhodnotit – nejlépe v práci s kolegou.
- Říci si, co by se dalo příště udělat jinak.
- Říci si, co jsem prožíval, cítil, jak to na mě působilo, co bylo nejtěžší, co se povedlo, případně nepovedlo.
- Případně se i vyplakat.
- Říci nahlas všechny pochybnosti, obavy.

Co můžou prožívat rodiče:

- Strach: *„Co s námi bude? Co bude s mým dítětem? Jak dál? Dá se to spravit?“*
- Vinu:
  - *„Jsem špatný rodič, nevolám to.“*
  - *„Už to nikdy nespravím, není návratu.“*
  - *„Nezasloužím si mít dítě, ubližuju svému dítěti – měl bych se ho vzdát.“*
  - *„Měl bych mu zmizet ze života.“*
- Bezmoc: *„Teď už se nemá cenu snažit. Moje dítě mi to nikdy neodpustí, já si to taky nikdy neodpustím.“*
- Vztek směrem k druhým: *„Oni nám ublížili“*, směrem k sobě, či směrem k dítěti: *„To kvůli tomu, že chodil za školu“*.
- Smutek: *„Když dítě nevidím, nebude mě to bolet“*.
- Stud.
- Zoufalství, zmatek, šok – neví, co se děje, co má dělat.

Co by mohlo rodičům pomoci:

- Informace – když budou vědět, co se bude dít.
- Pokud by mohli vědět dopředu, kdy se to stane.
- Pokud s nimi sociální pracovník bude komunikovat a průběžně je informovat o tom, co se bude dít a co se od nich čeká.
- Občas pomůže, když vyjádříme pochopení, že vidíme, jak je to pro rodiče těžké. Někdy to však jen může stupňovat agresi vůči nám.
- Když co nejvíc budeme klidní my.
- Když se nenecháme vyprovokovat agresivním chováním, nenecháme se vtáhnout do hádky, dohadování.
- V případě stupňující se agrese je nejlepší přestat mluvit, nedívat se agresorovi přímo do očí a nepřibližovat se na dosah.
- Nepovyšovat se, nevystupovat z pozice moci, připomenout si, jaký úhel pohledu má rodina, jak se může cítit ukřivděná, poškozená, zničená či zoufalá.

Lež jako překážka v komunikaci s klientem

S tématem lži se sociální pracovníci mohou při práci s klientem často setkat. Lhaní prostupuje nebo může prostupovat všemi popsanými krizovými situacemi, proto jsme ho do průvodce zařadili jako samostatnou pátou kapitolu.

Pokud se ve spolupráci s klientem lež objeví, vždy je dobré se ptát, jaké motivace klient ke lži může mít.

- Může se bát potrestání nebo zklamání/naštvaní sociálního pracovníka.
- Může se stydět přiznat pravdu.
- Chtěl by věřit tomu, co říká.
- Používá lež jako projev agrese vůči sociálnímu pracovníkovi – chce se konfrontovat.
- Je duševně nemocný nebo závislý a těžko rozlišuje, co je pravda a co lež.
- Používá lež jako prostředek zjednodušující komunikaci.
- Chce vytvořit iluzi, že spolupracuje, a odložit konfrontaci.

Pracovník by se mohl v takovéto situaci ptát

- Neudělal jsem nějakou chybu já?
- Příliš tlačím?
- Příliš straším?
- Příliš prosazuji vlastní představu?
- Málo vysvětluji?
- Ověřil jsem si dostatečně, že mi klient rozumí?
- Je klientovi jasné, co se od něho žádá?
- Je klient informován, co mu hrozí?
- Nejsem vyhořelý, naštvaný?
- Necítím agresi a antipatii vůči klientům?
- Snažím se jim dostatečně porozumět?
- Nedávám jim najevo, jak jsou nemožní, neschopní, hloupi?

- Neponižuju je a neodsuzuju?
- Dokážu o klientovi říct něco dobrého, pochválit ho, ohodnotit aspoň snahu?

Co může v této situaci prožívat klient

- Vztek.
- Bezmoc.
- Strach.
- Cítí se být zahrán do kouta.
- Cítí se zostuzený.
- Cítí se odsouzený.
- Cítí se zoufalý.

Dalším kritériem by mělo být jasné uvědomění si cílů a hranic sociálního pracovníka

- Proč s tímto klientem mluvím.
- Co po něm chci, kvůli čemu s ním potřebuju mluvit.
- Čí zájmy hájím.

Pokaždé je také dobré si připomenout, že klient je dospělý člověk, který nese zodpovědnost za sebe a svůj život, a my nejsme od toho, abychom ho vychovávali, k něčemu nutili a omezovali jeho svobodu.

Pokud už tušíme, proč klient lže, často pomůžeme, že to otevřeně řekneme

- „Chápu, že se bojíte, že přijdete o dítě.“
- „Možná se zlobíte, že...“
- „Máte to těžké...“
- „Za to se nemusíte stydět...“

Je dobré sdělit, ubezpečit, připomenout, kdo jsme a o co nám jde

- „Chceme vám pomoci, nechceme vám ublížit...“
- „Chráníme vaše dítě před...“

Následně je čas na to, abychom klientovi sdělili, co nastane (jaké jsou důsledky jeho chování, selhání, nedodržení dohody)

- Klidně, ale jednoznačně, bez výrazných emocí a vysvětlování.
- Pokud je klient agresivní, tak neosobně, formulace co nejvíc neutrální, na určitou bezpečnou fyzickou vzdálenost.

Pokud klient pravidelně lže, může pomoci:

- Když si budeme psát závěry z rozhovoru s ním a dáme mu je podepsat, což je v současné době praxí mnoha OSDPODŮ.
- Ve většině případů není účelné snažit se docílit přiznání konfrontací klienta se lží – většina dospělých jedinců ponese takovou situaci jako velice ponižující a nepříjemnou, a v důsledku je možné, že přestanou spolupracovat nebo zaútočí.
- Pokud klient lže přímo do očí, je dobré mu říct, že to za pravdu nepovažujeme, a to z určitých důvodů, a že důvěra mezi námi začíná být narušena. Nemůžeme pomoci někomu, kdo nám říká nepravdivé informace.

Všeobecně platná by měla být zásada nejednat s klientem ve stavu, kdy jsme sami emočně nabití. V takovém případě:

- Je lépe počkat, až emoce zpracujeme.
- S někým si o tom promluvit (nadřízený, supervizor, kolega).
- Mluvit s klientem za přítomnosti svědka – např. kolegy.
- Sebelépe skrývané emoce stejně budou určovat průběh spolupráce s klientem a můžou ho navést i k lhaní.
- Pokud nechceme, aby nám klient lhal, musíme i my komunikovat co nejotevřeněji a nejpravdivěji.
- I v těžkých případech z praxe, kdy je třeba jednat striktně dle zákona a rychle, je možné se na dané situace připravit alespoň teoreticky/ modelově.

Kdo jsme

HoSt Home – Start poskytuje pomoc rodinám s dětmi do šesti let již od roku 2003. Hlavním cílem HoStu je podpora stability rodiče, posílení rodičovských kompetencí, snaha o vytvoření podnětějšího prostředí pro vývoj dítěte.

HoSt nabízí rodinám tři programy:

1. Dobrovolnická práce s rodinou

Těžiště naší práce spočívá v podpoře a pomoci dětem a rodinám působením vyškolených dobrovolníků přímo doma, v přirozeném prostředí rodiny. Dobrovolníci, kteří musí mít vlastní rodičovskou zkušenost a musí projít přípravným kurzem pro práci s rodinou, se citlivým provázením snaží rodiče co nejvíce podporovat, aby mohli dětem vytvořit dobré životní podmínky a aby děti, pokud je situace v rodině vážná, mohly se svými rodiči zůstat.

2. Terénní sociální práce

V rámci terénní sociální práce v rodinách pracují profesionální sociální pracovníci, kteří poskytují pomoc zaměřenou na interakci matka dítě. Touto podporou se snažíme předejít závažnějším situacím, které by mohly v rodině, pokud svou funkci nezvládá, nastat. Nejčastěji řešíme problémy ve vztazích rodičů k dětem, které pramení z absence zkušenosti s kvalitním rodinným modelem. Dále pomáháme s návratem zpět do běžného života po absolvování psychiatrické, terapeutické nebo odvykací léčby apod. Terénní sociální práce v některých případech navazuje na dobrovolnickou práci s rodinou.

3. Sociálně terapeutická práce (pouze v Praze)

Rodinám nabízíme specializovanou terapeutickou pomoc, videotrénink interakcí zaměřený na podporu rodičovských kompetencí, konzultace dětského psychologa a speciálního pedagoga.

Čtyři krizové situace očima dítěte

PRŮVODCE PRO PRACOVNÍKY OSPOD

Kateřina Brožková, Alžběta Candia Muňoz, Zora Fídlarová,
Lenka Gabrišková, Anna Chochulová, Marta Linková, Martina Přečková,
Irena Tomešová, Vlasta Vítková, Alena Valečková, Martina Zahradníková

Obsah

Úvodem	3
1. Psychické nemoci	4
2. Závislosti	6
3. Rozvod, rozchod, rodič ve vězení, úmrtí	8
4. Odebírání dítěte z rodiny	10
Lež jako překážka v komunikaci s klientem	16
Kdo jsme	19

Vydal Národní vzdělávací fond, o. p. s. ve spolupráci s HoSt Home-Start ČR
Opletalova 25, 110 00 Praha 1
Vydání první, Praha 2016
www.nvf.cz, www.host.cz

Jazyková korektura: Martina Přečková
Redakce textu: Alžběta Candia Muňoz
Grafická úprava, obálka a sazba: Jana Štěpánová, studio RedGreenBlue
Tisk: Tiskárna PROTISK, s. r. o., České Budějovice